

Sivi 'o e Pēpē toki Fanau'í
Ngaahi sivi mo'ui lelei ta'etotongi ma'a ho'o pēpē

Sivi 'o e Fanongo 'a e Pēpē Toki Fanau'í

Sivi 'o e Fanongo
'a ho'o Pēpē

Tongan

'Oku sivi 'a e pēpē kotoa pē 'i honau fanau'i ma'i ke vakai'i pe 'oku lelei 'a e me'a kotoa pē. 'Oku ui 'a e ni'ihī 'o e ngaahi sivi 'o ho'o pēpē ko e 'sivi fakaongo' (screening).

Sivi 'o e fanongo 'o e pēpē toki fanau'i – ko e hā 'oku fiema'u ai 'eni ki he'eku pēpē?

'E 'oatu 'a e faingamālie ke fai hano sivi 'o e fanongo 'a ho'o pēpē ke vakai'i pe 'okú ne lava 'o fanongo lelei. 'Oku fo'u 'a e sivi ni ke 'ilo mei ai ha mole lahilahi pe mole lahi 'aupito 'o e fanongó. 'E 'ikai ala 'ilo mei heni ia ha ki'i mole si'isi'i pē 'a e fanongó. Kapau 'e 'ikai lava 'a e fanga ki'i pēpē 'o fanongo, 'e faingata'a 'aupito ke mo femahino'aki. Kapau 'oku mole 'a e ongo 'i he telinga 'o ho'o pēpē, 'e lelei ke sinaki 'ilo 'eni mo fai ha ngāue ki ai he 'e kau lelei ia ki he tupulaki 'a 'ene fetu'utakí, akó mo e feohí.

Ko e hā 'a e sivi 'o e fanongo 'a e pēpē toki fanau'i?

Ke sivi 'a e fanongo 'a ho'o pēpē, 'e hili ha fakamolū ki hono telingá pea 'e tā atu ha me'a fakapakhikihi le'osi'i ke fanongo ki ai. 'E fakapipiki ha fanga ki'i me'a fakaongo ki he 'ulu 'o ho'o pēpē pea 'e tala mei ai 'a e ongo 'oku ma'u 'i hono neave ongó. 'Oku ui 'eni ko e faka'ilonga meí he kau'iongo 'o e 'utó (automated auditory brainstem response) pe ko e sivi fakaongo aABR.

'E fakahoko 'a fē pea 'i fē 'a e sivi fakaongo 'o e fanongo 'o e pēpē toki fanau'?

'Oku fa'a fakahoko 'a e sivi fakaongó kimu'a 'i ho'o mavahe atu mo ho'o pēpēé meí he falemahakí. Kapau 'oku 'ikai fanau'i 'a ho'o pēpēé 'i ha falemahaki pe 'oku te'eki ai ke sivi fakaongo ia kimu'a peá mo foki ki 'apí, 'e fakahoko atu 'eni 'i he kilīniki faito'o 'i ho feitu'ú pe 'i he kilīniki talatala 'a e falemahakí. Ko e lelei tahá ke mo ō atu kimu'a 'i he taimi sio toketaá ke fuofua fafanga mo fakanonga 'a pēpē.

'E mamahi'ia nai heni 'a 'eku pēpē?

'Oku 'ikai mamahi'ia pe 'e hoko ha maumau ki ho'o pēpēé 'i hono fakahoko 'o e sivi fakaongo 'o 'ene fanongó pea 'e lava ke ke 'i ai pē mo koe 'i he taimi 'o e sivi. 'Oku faingofua pea malu mo hao 'eni – ko e tokolahi 'o e fanga ki'i pēpēé 'oku nau mohe pē kinautolu lolotonga 'o e sivi. 'E ala a'u ki he miniti 'e 15 – 20 'a e sivi pea ko e lelei tahá ke fakahoko 'eni lolotonga 'a 'ene nongá pe mohé.

Ko e hā 'a e me'a 'e hoko hili 'a e sivi fakongo 'o e fanongo?

'E fakahā atu 'a e olá hili pē íá.

Ko e fanga ki'i pēpē 'e ni'ihī 'e fiema'u ia ke toe sivi he na'e 'ikai fu'u mālohi 'a e ongo 'i ha taha pe fakatou'osi 'o honau ongo telingá. 'E ngali hoko 'eni tupu meí he:

- 'ikai lava ke ma'u 'e ho'o pēpeé ha nonga
- fu'u longoa'a 'a e loki na'e fai ai 'a e sivi
- 'i ai ha vai 'i he loto'i telinga 'o ho'o pēpeé 'i he 'aho ko íá
- ngalingali 'oku mole 'a e ongo 'i he telinga 'o ho'o pēpeé.

Kapau 'e hoko 'eni 'i hono sivi fakaongo 'o e fanongo 'a ho'o pēpeé, 'e toe 'oatu 'a e faingamālie ke toe fai hano sivi, kimu'a 'i ho'omo 'atā mei falemahakí pē 'i ha'amo ō atu ki he va'a talatalá.

'E fēfē leva kapau 'e 'ikai hā mai ha ola mahino 'i hono toe sivi?

'E ngali 'e 'ikai 'uhinga 'eni ia 'oku mole 'a e ongo 'i he telinga 'o ho'o pēpeé. 'E fakafehokotaki atu koe ki ha toketā mataotao ki he fanongó (audiologist) ke ne fai ha ngaahi sivi lahi ange mo toe 'oatu ha fale'i.

Ko ho'o ngaahi totonú

'Oku malu'i 'e he Health and Disability Services Consumers' Rights (Ngaahi Totonu 'a Kinautolu 'Oku Nau Faka'aonga'i 'a e Ngaahi Polokalama Ngāue Tokoni ki he Mo'ui Leleí mo e Ngaahi Faingata'a'ia) 'a ho'o ngaahi totonú. Ki ha toe fakamatala lahi ange, vakai ki he www.hdc.org.nz

'Oku malu'i 'e he Health Information Privacy Code (Tu'utu'uni Ngāue ki hono Tauhi Malu 'o e Ngaahi Fakamatala ki he Mo'ui Leleí) 'a ho'o ngaahi fakamatala fakaikiiki taautahá pea mo ne 'oatu 'a ho'o totonu ke ke ma'u atu mo fakatonutonu 'a e ngaahi fakamatala felāve'i mo koé. Ki ha toe fakamatala lahi ange, vakai ki he www.privacy.org.nz

Ko e hā 'a e ngaahi fakamatala 'oku tānaki pea ko e hā 'a e me'a 'oku faka'aonga'i ia ki ai?

Ko e fakamatala 'oku fiema'u 'e he polokalamá, ko ha konga ia 'o e sivi, 'oku tānaki ia 'e ho'omou falemahaki fakafeitu'ú pea mo e Potungāue Mo'uí felāve'i mo koe mo ho'o pēpeé.

Ko e fakamatala 'oku tānaki 'oku kau ki ai 'a e ngaahi hingoa, 'aho fā'ele'i 'o pēpeé, tu'asila fetu'utaki, matakali, toketaá mo e kau ngāue mo'ui lelei kehé, ngaahi fakamatala mo e ola mei hono sivi 'o e fanongó. 'Oku ngāue'aki ia ke:

- vakai'i pe kuo 'osi fetu'utaki atu ke fakahoko 'a e sivi ni ma'á e fanga ki'i pēpeé
- fakahoko atu 'aki 'a e ola 'o e ngaahi sivi fanongó ki he toketā fakafāmilí pea mo e kau ngāue kehe ki he fā'elé mo e mo'ui lelei
- muimui'i, fakafuofua'i 'a e olá pea mo līpooti atu felāve'i mo e polokalama sivi 'o e fanongó.

'Oku tānaki 'a e ngaahi fakamatalá ni 'i ha polokalama tānaki'anga fakamatala fakafonua pea 'e ala tufaki atu ia ki he ngaahi polokalama kehe ki he mo'ui lelei 'a e longa'i fānaú pea mo e ngaahi polokalama ngāue tokoni 'a e Well Child Tamariki Ora 'o kau ki ai 'a e B4 School Check.

Kapau kuo ma'u 'oku mole 'a e ongo 'i he telinga 'o ho'o pēpeé, 'e fakahoko atu 'a e fakamatalá ni ki he Potungāue Akó ke nau 'ilo pea ke fakapapau'i 'oku fai he vave tahá 'a e ngaahi tokoni tōmu'a 'oku tonu ke 'oatu ma'á u mo ho'o tamá. 'Oku toe 'oatu foki 'a e fakamatalá ni ki he Deafness Notification Database (Tānaki'anga Fakamatala ki he Mole 'a e Ongó 'i he Telingá).

'Oku 'ikai ha fa'ahinga founga ia 'e ala 'ilo ai koe pe ko ho'o pēpeé 'i ha ngaahi līpooti 'e pulusi mei heni.

Fakamatala lahi ange

Kapau 'oku toe 'i ai ha'o ngaahi fehu'i, kātaki 'o fakahoko atu 'eni ke 'ilo 'e ho'o mā'uli takí pe tokotaha 'okú ne fakahoko 'a e sivi 'o e fanongó.

'E toe ma'u atu ha fakamatala lahi ange felāve'i mo hono fevahevahe'aki 'o e ngaahi lēkooti 'oku tauhi faka'ilekitulōniká 'i he <http://ithealthboard.health.nz/our-programmes>.

‘Oku fakakau ‘i he ngaahi sivi ‘i he Well Child Tamariki Ora ‘a e ngaahi fehu‘i ma‘á e mātu‘á felāve‘i mo e fakalalakaka ki mu‘a ‘a e fanongo, pōto‘i lea mo e fakatalanoa ‘a ‘ena pēpeé. Kapau ‘oku ‘i ai ha‘o hoha‘a ki he anga ‘o e fakafanongo pe ko e ongo‘i pe tali atu ‘e ho‘o pēpeé ha‘o fakatalanoa atu, kātaki ‘o talanoa ki heni mo ho‘o neesi Well Child, faiako akoteú pe ko ho‘o toketaá.

‘Oku pule‘i mo tokanga‘i fakataha ‘e he Potungāue Mo‘uí mo e Potungāue Akó ‘a e Universal Newborn Hearing Screening and Early Intervention Programme (Polokalama Fakafonua ki hono Sivi ‘o e Fanongo ‘a e Fanga Ki‘i Pēpē Toki Fanau‘i pea mo ha Tokoni Tokamu‘a). Na‘e fokotu‘u ia ke fakapapai‘i ‘oku toe lelei ange ‘a e ola ‘oku ma‘u ma‘á e fanga ki‘i pēpē ‘oku mole ‘a e ongo ‘i honau telingá pea mo honau ngaahi fāmilí mo e kāingá.

Ki ha fakamatala lahi ange felāve‘i mo e sivi ‘o e fanongo ‘a e pēpē toki fanau‘i, vakai ki he uepisaiti ‘a e National Screening Unit (Va‘a Ngāue Fakafonua ki he Sivi ‘o e Fanongó) ‘i he www.nsu.govt.nz

Ko e ngaahi nāunaú ni ‘oku ma‘u atu ia meí he www.health.govt.nz pe ko ha kautaha ki he mo‘ui lelei kuo ‘osi fakangofua ‘i he Poate Mo‘ui (DHB) ‘i ho feitu‘ú.

